

Av en født forbryters dagbok

Bestefar er en stakk.

Han bor på loftet og banker i gulvet når jeg har sovet og er våt fordi jeg har tisset på meg, og når jeg skal sove og jeg er tørr fordi de har skiftet på meg. En gang kom bestefar ned; det var far som hentet ham. Han sa han ikke ville vite mer av ham, han var lei av den dunkingen. Bestefar hadde en blank kule i den ene enden og hadde en masse små knotter på kroppen. Mor skjente og sa at far skulle gå opp igjen med bestefar, stakkar, for ellers kunne han ikke dunke, det var umulig å dunke når bestefar var nede. Så gikk far opp med bestefar, og neste gang jeg var våt, dunket det igjen.

Far er høyt oppe.

Når han kommer ned til meg blir jeg litt redd, for det er mange røde pigger i ansiktet på ham. Når jeg står ute i vognen min, peker far opp i himmelen og sier *Se på flyet*, og da liker han seg best om jeg rekker armene i været og sier *Æh*. Mor sier *Det er bare rutemaskinen til København, du tenker ikke på at ungen ikke ser annet enn fly, slik som han ligger hele dagen*. Far brummer og blir vekkt. Humlen heter en som brummer og blir vekkt og har hår som blir røde i solen. Far er en humle.

Mor er nær. Mors nese er bløt i halsen min. Hun sier godt med stemmen.

Det er noe som er nedenfor som heter Lillesøster som jeg ikke kan se men som holder på å velte vognen når det gjerne vil opp til meg. Det må være noe bitte lite. Det er helt nede på bunnen, langt under meg. Det er godt å være størst og ligge og ta i himmelen.

Nå er jeg blitt liten. Jeg er kommet ned på bunnen jeg også og er blitt mindre enn det som heter Lillesøster. De kaller det å vokse.

Det hang et hvitt laken ned fra den himmelen som er under det loftet hvor bestefar bor. Da jeg dro i det lakenet, kom det en masse ting ned som sa en masse da det kom ned på bunnen. Far kom farende høyt oppe og sa sånn med stemmen som den gang han hentet bestefar fra loftet. Jeg sa *æh fly* for at han skulle bli ordentlig i ansiktet igjen, men han bare tok hardt på armen min og så bæsjet jeg på meg. Mor kom og var bløt på nesen men far sa *faens unge* og så sa jeg *faens unge* og da var ikke mor bløt på nesen lenger men far ble ordentlig i ansiktet og sa *faens unge*. *Faens unge*, sa jeg. Lillesøster skrek fordi hun er blitt størst.

Nå kan jeg ikke ligge lenger, for de sier jeg kan gå. Jeg blir mindre og mindre. Når jeg går ligger jeg på gulvet istedenfor i vognen og da kan jeg se *opp* på vognen. Jeg lurar på hvor liten jeg skal bli hvis jeg skal vokse mer. Lillesøster rekker opp på den himmelen som alt sammen står på, så hun kan få det ned på

gulvet. Lillesøster sier *lerken* om sånn vi spiser på, hun fikk ned en lerken til oss på bunnen og så ble det mange av den og. Lillesøster er snill.

Det er moro å gå når det er ute. Før så lå jeg og så opp og der var bare rutemaskinen til København men nå kan jeg se tærne mine som er under meg og ikke oppå dynen. Jeg kom til noe blankt som jeg la meg i og ble våt enda jeg ikke tisset. Da jeg lå i sengen til mor, sa far *Vi må få satt en lås på den brønnen*. Det har du sagt i fem år, sa mor. Far sa at hvis jeg gikk og la meg der igjen skulle jeg få ris. Lillesøster sa vi skulle gå og legge oss der sammen. Jeg vil ha ris.

Jeg gikk helt opp på loftet. Det tok lang tid. Jeg så ikke bestefar men det lå en mann der og så opp og sa *Æh*. Han lå i sengen sånn som meg da jeg var stor, og han lå og så på en rund kule som gikk opp og ned i mange tråder oppe i kroken over ham. Det må være et loft over der også med en bestefar til og kanskje en gammel mann der og, som passer på den bestefaren. Jeg lå i sengen hos den gamle mannen, og *da* fikk jeg se bestefar, han lå ved siden av den gamle mannen i sengen og så banket den gamle mannen i gulvet med bestefar, og så kom mor og bar meg ned og var ikke bløt på nesen og sa jeg skulle få ris.

Jeg skal få Lillesøster med på loftet når jeg er ordentlig våt i buksen. Jeg vil ha ris. Nå har de sagt det mange ganger.

Nå er jeg blitt veldig liten. Jeg er blitt stor. Potten står under sengen. Det var bedre å tisse på seg.

Jeg har vært død. Det var så varmt. De snakket ikke, bare hvisket, og det var en mann høyt oppe sånn som den runde tingen i kroken oppe hos den gamle mannen som lå i sengen og passet på bestefar. Noen ganger sa de *Død* så lavt at jeg hørte det. Alle sammen var bløte på nesen og gode i ansiktet. Jeg vil være død.

Men så måtte jeg gå igjen og ble like liten. Og nå er jeg ikke død lenger. De snakker høyt. Men jeg får ikke ris enda Lillesøster og jeg har vært og lagt oss i den blanke brønnen og alle skrek og jeg var på loftet hos den gamle mannen og bestefar og falt ned hele trappen. Far sa *Faens unge* og det sa jeg og. Far sier at jeg kan snakke. Men jeg var bedre til å snakke da jeg var stor. Nå er det så mye jeg ikke får til å si som Lillesøster får til.

Det stod en kake med tre lys i oppå der som jeg rev ned fra før. Alle sa *Tre lys*, så det var tre lys. Jeg fikk vondt i magen.

Jeg tenkte på lysene mens jeg sov. Først var det en svart tråd, så tok de noen tynne pinner med lys på og så ble den svarte tråden til ild.

Jeg tok to sånne esker med små pinner og la under hodeputen og tre esker som jeg la i sengen til Lillesøster. Når bestefar har dunket i gulvet med den gamle mannen og mor er gått opp med kaffen skal jeg lage lys med de pinnene.

Jeg fikk lys på den greia som henger ned fra der hvor kaken stod, så fikk jeg lys på noe som lå på stolen som kaken hadde vært pakket inn i og så fikk jeg lys på de darginene som henger foran vinduet, det var bare å gni de pinnene mot esken. Men så kom mor ned trappen og så kom far og så kom alle mennesker og noen som sprøytet vann på. Det var moro, men de ødela alt lyset.

Far sa at nå *skulle* jeg få ris. Men jeg har ikke fått det. Jeg har igjen alle de eskene jeg la i sengen hos Lillesøster. I morgen skal jeg lage lys.

— — —

Lillesøster vil ikke. Lillesøster er lumpen. Det er en gutt som bor bakenfor brønnen. Han sier Lillesøster bare er jente. Han sier jeg skal hente fyrstikker, det er sånne pinner, så skal vi tenne på et helt hus og alle husene bare jeg henter nok pinner.

Far har gjemt fyrstikkene, så det er lett å finne dem. Før lå de høyt oppe på peisen så jeg måtte rive ned det meste for å få tak i dem men nå lå de bak de flaskene i kjøkkenskapet som de har til å vaske opp med. Jeg og Lillesøster drakk den saften som var

på de flaskene og så holdt jeg på å bli død igjen, men de hvisket ikke. Far sa at mor skulle gjemme de flaskene. Jeg og han gutten har gjemt alle fyrstikkene som far hadde gjemt bak flaskene bak en kasse bak do.

Først tente vi på brønnen men den ville ikke brenne. Så tente vi på do. Det brant fint. Men så kom far igjen og han andre mannen som er far til den gutten og så tente vi på litt av det huset som faren til den gutten kom ut av. Han heter Jon og faren hans ble sinna på far og far ble sinna på ham og sa det var Jon som fant på alt sammen, men det var meg som fant fyrstikkene som far hadde gjemt bak de flaskene som Lillesøster ble aller sykest av. Hun ble nesten død. Lillesøster er alltid heldig.

Jon er slem.

Jeg får ikke lov til å leke med Jon. Vi er sammen alltid. Nå gjemmer ikke far fyrstikkene, så nå er det umulig å finne dem. Far tenner på en masse selv. Han tenner på alt det som er i peisen. Så stikker han fyrstikkensken i bukselommen. Jeg tok mors saks i sybordet og klippet bukselomme på meg og. Så fant jeg en eske bak den kassen bak der hvor do hadde vært før det brente opp. Men da jeg stakk den i bukselommen gikk den tvers igjennom. Så nå går jeg og holder på den innenfor buksen så den ikke skal gli ned.

Far sa *Hva faen er det gutten går og holder seg på låret for.*

Så fant de fyrstikkensken. Mor gråt. Far gikk ut og smelte med døren. Sånn vil jeg også lære å smelle. Bestefar dunket. Så gjorde jeg i buksen for at mor skulle bli glad igjen. Men så klippet Lillesøster fingertuppen av seg da hun skulle sy dukkeklær av mors kjole og så kom doktoren igjen. Lillesøster er alltid heldig.

Jon er slem. Han vil jeg aller helst leke med. Far har lovet meg ris da, han er snill. Han gamle mannen som lå sammen med bestefar i sengen er reist til et sted som heter Kirkegården. Han fikk kjøre hele veien. Mor og far har flyttet opp på loftet og bestefar står i kroken med blank knott i den ene enden. Lillesøster tok på seg mors kjole og jeg fars hatt og så tok jeg bestefar i hånden og så gikk vi tur til lenger enn bak toppen av Storebakken hvor vi ikke får lov å gå for der er et steinbrudd som Lillesøster falt ned i mors kjole så hun ble nesten død igjen og så fikk hun kjøre helt på sykehuset i byen og jeg fikk ris så alle var heldige unntagen far som var lei for å gi meg ris som var vondt, så det burde vært meg som var lei, men jeg var glad for så har jeg også fått ris og Jon får ris nesten hver dag for han er slem – så han vil jeg leke med.

Mor sier at bestefar er blitt død men det er bare for han stod i kroken i gangen og jeg hadde ham med i steinbruddet og glemte ham da Lillesøster falt ned men en dag skal jeg hente ham, så gråter ikke mor mer. Far og han andre mannen har bygd opp doen igjen og nå skal Jon finne fyrstikker så de kan få seg ny do de og.

Fattern sier at nå er jeg stor gutt og skal begynne på skolen om tre år. Tre år er sånn kake som er til å tenne på så en får ris. Skolen er et stort hus hvor det er fullt av barn, sier fattern. Men da jeg sa til mor at han hadde sagt at jeg skulle begynne på et stort hus med fullt opp av barn om en sånn kake til å brenne opp, hentet mor en dame med sånn stemme som de har i barnetimen og spurte om jeg kunne se forskjell på en fugl og en slags stokk hun hadde fordi det regnet, og så sa jeg at bestefar var vel ingen fugl. Og så spurte hun hva det hadde med bestefar å gjøre. Hun var gæren.

Men om kvelden hørte jeg mor sa til fattern at damen hadde sagt at jeg hadde fått en sjokk da bestefar ble død. Hun må ha ment en stokk. Og da var det like godt jeg sa at bestefar lå i steinbruddet og jeg hadde glemt å hente ham. Da så mor på far og fattern rystet på hodet og drakk av et glass i skapet.

I morgen vil jeg ryste på hodet og drikke av det skapet.

Jeg er blitt veldig god til å smelle med dørene og ryste på hodet. Jeg har rystet på hodet hele dagen men da jeg var og tok et glass i det skapet og smalt med skapdøren kom de farende og tok glasset fra meg enda jeg rystet alt jeg kunne på hodet. Så kom doktoren og sa at jeg hadde fått et stokk da Lillesøster datt ned i steinbruddet og jeg sa at jeg bare hadde fått *en* stokk og det var bestefar. Og det sa mor at den damen også hadde sagt. Bare *en* stokk, sa jeg og rystet på hodet. *Ett*, sa doktoren. Ja ja, *ett* stokk da, sa jeg. Han så så sinna ut. Men dagen etter kom hun fra barnetimen igjen og så sa jeg til henne at jeg bare hadde fått *ett* stokk. *En* stokk, heter det, sa hun. Men hun er gæren.

Lillesøster kom hjem fra sykehuset og nå leker vi sykehus hele dagen. Med en gang mor var gått ut og Lillesøster skulle passe meg satte hun en slange i enden på meg som hun tok fra gassen i kjøkkenet og så brakk hun opp benet på meg for det var grodd galt. Det gjorde liddeli vondt, men det skal gjøre vondt, sa hun, og så stakk hun en stoppenål i armen på meg for at det ikke skulle gjøre så vondt og jeg skrek og sa hun var en faens unge. Men så kom mor hjem med den damen og da hadde jeg gasslangen i rumpa og nål i armen og Lillesøster hadde et putevar for ansiktet for smittefaren og skrek fordi jeg hadde slått henne da hun stakk. Og den damen fra barnetimen sa at Lillesøster led av sjalusi, men det er en slags gardin til å ha for vinduet, men Lillesøster sa at det var putevar, og det var det, for vi hadde ikke vært borti vinduet engang og vi som hadde det så moro.

Lillesøster har lovet meg at i morgen skal vi ta rønkenbilde men da må vi ned i kjelleren hvor det er mørkt og vi skal ikke si det til noen . . .

Fra *Natt og dag*, 1954